

Türk Hematoloji Derneği

 53. Yıl

www.thd.org.tr

**COVID-19 (Coronavirüs hastalığı 2019)
Konusunda Hemofili Hastalarına Yönelik**

Öneriler

www.thd.org.tr

Hazırlayan: Türk Hematoloji Derneği Hemofili Bilimsel Alt Komitesi

25.03.2020

Plazma Kökenli ya da Rekombinan Faktör Konsantreleri ile Kanadıkça Tedavi / Profilaksi Tedavisi Almakta olan Konjenital Ağır Hemofili A ve B Hastalarına Öneriler:

1. Kullanılmakta olan tedavi, tedavi düzenini, faktör uygulama süreleri değiştirmeyiniz.
2. Kullanılmakta olan faktör ürününü değiştirmeye gerek yoktur.
3. Plazma kökenli faktör kullanan hastalar için, ilaçların imalatı sırasında virüslerin ortadan kaldırılma işlemleri yeterlidir ve mevcut SARS-Cov-2'yi da ortadan kaldıracak güçtedir.
4. Elinizdeki faktör miktarını ve ne kadar süre yeteceğini kontrol ediniz ve bu bilgi ile sizi takip eden hekime/merkeze bilgi veriniz.
5. Elinizdeki faktör miktarı sınırlı ise hekiminiz ile temasa geçmeden ve randevulaşmadan ilaç yazdırmaya gitmeyiniz. Hekimlerin çalışma koşulları ve hastanelerin pandemi hastanesi olması söz konusu olabileceğinden mutlak suretle hekiminiz/merkeziniz ile irtibata geçiniz ve önerilerine uyunuz.
6. Hekiminiz/Merkeziniz ile irtibata geçtiniz ve reçete/muayene için davet edildiğiniz takdirde, verilen randevu saatine tam olarak uyunuz. Randevu öncesi erken gelmeniz durumunda hastane içerisinde değil, bahçede bekleyiniz.
7. Tüm erişkin ve çocuk hastalar için, eğer eğitimleri almışlar ise kendi kendine enjeksiyon tercih edilmeli, yalnızca ilaç enjeksiyonu için sağlık kuruluşlarına gidilmemelidir.
8. Hekiminiz/merkeziniz ile irtibatınıza göre, kısa süreli reçetelerden ziyade daha uzun süreyi kapsayacak ve hastaneye tekrar gelişi azaltacak şekilde faktör reçete edilmesi önerilir.

Konjenital Hemofili A ve B hastalarına yönelik kanama ve cerrahi süreçlere ilişkin öneriler:

1. Tüm cerrahi işlemler (uzuv kaybının önüne geçmek için yapılan dekompresyon ya da merkezi sinir sistemi kanamalarındaki dekompresyon ameliyatları hariç) ertelenmelidir.
2. Kanama gelişmesi halinde kanama odağına göre hareket edilmelidir. Derhal kendinize faktör uygulaması yapın ve hekiminiz/merkeziniz ile irtibata geçin. Hastanede tedavi gerekli görülmez ise, kanamanın şiddetine göre soğuk uygulama, hangi sıklıkla ve dozda faktör uygulanacağı günlük olarak hekiminiz/merkezinizin yönetiminde gerçekleştirilebilir.

Klinik İlaç Araştırmasında bulunan Konjenital Hemofili A ve B hastalarına öneriler:

1. Sorumlu araştırmacı/araştırma merkezi ekibi ile temasta olun. Klinik araştırmaların COVID-19 pandemisi sırasında planlanmaları sürekli güncellenmektedir.
2. Klinik araştırma ekibinin bilgisi olmaksızın çalışma ilacı kesilmemeli, ilaç değişimi yapılmamalı, çalışma ilacı dışında tekrar faktör reçetesi talep edilmemeli, ya da faktör uygulanmamalıdır. Tüm değişimler klinik araştırma ekibinin bilgisi ve onayı dahilinde yapılmalıdır.
3. 20.03.2020 tarihli Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu tarafından yayınlanan tedbir metninde, araştırma merkezlerinin yükünün azaltılması ve sosyal izolasyon kurallarına uyulması hedeflenerek, klinik araştırma ürünlerinin tedariki, hastaya transferi ve çalışma vizitlerinde olası aksamalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

4. İkametiniz ve klinik araştırma merkezine uzaklığınız, ulaşımınız gibi detayları araştırma ekibi ile paylaşarak araştırma vizitlerinde değişimler gerçekleştirilebilir. Tüm bu değişimler ve planlamalar için çalışma ekibi ile temasta kalınmalıdır.
5. Klinik araştırma henüz başlamamış ise, klinik araştırmanın başlamasının geciktirilmesi araştırma ekibi ile görüşerek sağlanabilir.

COVID-19 enfeksiyonu tespit edilen Konjenital Hemofili A ve B hastaları için Öneriler:

1. Merkezde çocuk/erişkin hematolog bulunması ve faktör replasman tedavisinin tarafınca düzenlenmesi önerilir

2. Girişim gerekliliğinde, faktör VIII yarı ömrü 8-12 saat olduğu göz önünde bulundurularak hedef faktör düzeyi %80-100 tutulacak şekilde işlem öncesi 50 IU/kg yükleme dozunda ve takip eden 12 saat ara ile 25 IU/kg dozunda doz tekrarı ile faktör uygulanmalıdır. Takip eden günlerde doz değişimi hematoloji konsültasyonuna göre yapılmalıdır.

3. Girişim gerekliliğinde, faktör IX yarı ömrü 18-24 saat olduğu göz önünde bulundurularak hedef faktör düzeyi %60-80 tutulacak şekilde başlangıçta 80-100 IU/kg, sonra 18-24 saat ara ile 40-50 IU/kg uygulanmalıdır. Takip eden günlerde doz değişimi hematoloji konsültasyonuna göre yapılmalıdır.

Diğer tüm kanamalı durumlarda hastanın kliniğine göre THD Hemofili Tedavi Kılavuzuna başvurulabilir.

4. Klinik ilaç araştırması kapsamında tedavi gören hastalarda COVID-19 gelişmesi halinde derhal çalışma ekibine temasa geçilmesi ve bilgi verilmesi, sürecin birlikte yönetilmesi önerilir. Bu kapsamda literatürde hasta sayısı yeterli olmadığından, hasta bazlı karar vermek, kullanılan çalışma ilacının yarı ömrü ve farmakokinetiği göz önünde bulundurularak faktör replasman tedavisine geçiş yapılması kararlaştırılmalıdır.

Konjenital Hemofili A ve B hastalarına Sosyal öneriler:

1. COVID-19 pandemisi ile ilgili olarak eşlik eden kronik hastalığı bulunan bireylerin sosyal izolasyonu önerilmektedir. Bu hastalıklar arasında akciğer hastalıkları, kalp hastalıkları, ileri yaş gibi tablolar yer almaktadır. Konjenital hemofili hastalığının toplumda diğer hastalıklara göre nadir bulunması nedeni ile uzmanlar bu pandemi için Hemofili hastalarına özel bir öneride bulunamamaktadır. Ancak, Ağır bir enfeksiyon geliştiği takdirde, yoğun bakım tedavi süreçlerinde pıhtılaşma sistemindeki değişimlerin hemofili hastalarında tedaviyi güçleştirebileceği, ek faktör ihtiyacı doğurabileceği, pıhtılaşma testlerinin yorumlanmasını zorlaştırabileceği, girişimsel işlemlerde ek kanama riskleri bulunabileceği göz önünde bulundurularak Hemofili A ve B hastalarına sıkı sosyal izolasyon ile bulaştan kaçınılması önerimizdir.
2. Hastaneye ve diğer sağlık kuruluşlarına ziyareti en aza indirmek, hastaneye ulaşım esnasındaki bulaşı en aza indirmek amacı ile kendi kendine enjeksiyon yapılmasının tercih edilmesi önerimizdir.
3. Ağrı kesici olarak parasetamol kullanılabilir. İbuprofen ya da diğer nonsteroid antiinflamatuar ajanlar pıhtılaşma bozukluğu olan hastalarda önerilmemektedir.

Kaynaklar:

1. Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihazı Kurumu COVID-19 Klinik Araştırma Tedbirleri
2. Türk Hematoloji Derneği Hemofili Tedavi Kılavuzu